ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
ISSN: 1308–9196 / e-ISSN:1308-7363

Yıl: 18 Aile Yılı Özel Sayısı Ekim 2025

Yayın Geliş Tarihi: 13.07.2025 Yayına Kabul Tarihi: 16.10.2025

DOI Numarası: https://doi.org/10.14520/adyusbd.1741413
Makale Türü: Derleme Makale/Review Article
Atıf/Citation: Kurtdaş, E. M. (2025). Dijitalleşme ve Ailenin Dönüşümü. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Aile Yılı Özel Sayısı*, 253-286.

DİJİTALLEŞME VE AİLENİN DÖNÜŞÜMÜ

Emine Meliha KURTDAŞ*

Öz

Geçmişten günümüzde bütün toplumlarda ve kültürlerde var olmuş olan aile, toplumun varlığını, devamlılığını ve işlevselliğini sağlayan en önemli kurumlardan biridir. Sahip olduğu biyolojik, ekonomik, kültürel, politik ve sosyal işlevleri ile de toplumun temeli olarak görülebilir. Aile bir kurum olarak her daim var olagelmiş olsa da yapısı ve işlevleri hem kültürden kültüre hem de tarihsel süreçte farklılıklar göstermektedir. Günümüzde de yaşanan bazı değişimler ailenin yapısında ve işlevlerinde bir dönüşüme sebebiyet vermektedir. Bu değişimlerin en başında da dijitalleşme olgusu gelmektedir. Teknolojik gelişmelerle beraber yaşamanın daha fazla dijitalleşmesi toplumu oluşturan bütün unsurları etkilediği gibi aileyi de etkilemekte ve ailede bir dönüşüm yaratmaktadır. Aile kurumunun işlevi ve geleceği üzerinde önemli tartışmaların yapıldığı günümüzde ailenin korunması ve sürdürülmesi çok önem arz etmektedir. Dijitalleşmenin yaratmış olduğu bazı etkiler de (iletişimsizlik, sosyal ilişkilerde zayıflama, ailenin bazı işlevlerinin dijital cihazla devri vb.) aileyi tehdit edici niteliklere sahiptir. Bu problemlerden yola çıkan çalışmanın amacı, dijitalleşmenin aile üzerindeki etkilerini ele almak ve açıklamaktır. Dijitalleşmenin aile üzerindeki etkilerini kuramsal bağlamda ve sosyolojik bir perspektifte ele ele alıp açıklamaya çalışma, işlevselci bir bakış açısına sahiptir. Sonuç olarak dijitalleşmenin ailenin yapısında ve işlevlerinde bazı dönüşümlere sebebiyet verdiği görülmektedir.

* Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, emine.kurtdas@inonu.edu.tr, Malatya/Türkiye

Anahtar Kelimeler: *Toplum, Toplumsal kurum, Aile, Dijitalleşme*

DIGITALIZATION AND THE TRANSFORMATION OF THE FAMILY

Abstract

The family, which has existed in all societies and cultures from past to present, is one of the most important institutions that ensure the existence, continuity, and functionality of society. With its biological, economic, cultural, political, and social functions, it can be seen as the foundation of society. While the family has always existed as an institution, its structure and functions vary both across cultures and throughout history. Certain changes occurring today are transforming the structure and functions of the family. Chief among these changes is digitalization. The increasing digitalization of life, driven by technological advancements, affects all elements of society, including the family, transforming its structure and functions. In today's world, where significant debates are being held regarding the function and future of the family, protecting and preserving the family is of paramount importance. Some of the effects of digitalization (such as lack of communication, weakening of social relationships, the transfer of some family functions to digital devices, etc.) pose a threat to the family. The aim of this study, based on these problems, is to examine and explain the effects of digitalization on the family. This attempt to examine and explain the effects of digitalization on the family within a theoretical and sociological context takes a functionalist perspective. As a result, it is seen that digitalization causes some transformations in the structure and functions of the family.

Keywords: *Society, Social institution, Family, Digitalization*

1. GİRİŞ

Toplum, çeşitli işlevlere sahip olan parçalardan oluşan bir bütün olarak ele alınırsa, bu parçaların en önemlilerinin başında aile kurumu gelmektedir. Sahip olduğu ve yerine getirdiği önemli fonksiyonları ile toplumun temeli olarak da görülen aile; biyolojik, ekonomik, kültürel, politik ve sosyal işlevleri ile

toplumların varlığı ve sürekliliği için hayati derecede önem arz eder. En küçük ve ilkel olarak tanımlanan topluluklardan en gelişmiş toplumlara kadar her zaman varlığını sürdüren ailenin tanımı ve yapısı, toplumdan topluma ve zamana bağlı olarak değişse de bir toplumsal kurum olarak varlığı ve işlevleri değişmemiştir.

Tarihsel süreçte yaşanan siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel değişmeler diğer toplumsal kurumları etkilediği ve değiştirdiği gibi, aile kurumunun da yapısını etkilemiş ve değiştirmiştir. Aile içi güç ilişkileri, ailenin büyüklüğü, ailenin mekânı vb. özellikler değişip farklılaştıkça, ailenin tanımında ve yapısında önemli değişimler olmuştur. Günümüzde ise yaşanan bazı gelişmeler gerek ailenin tanımlanmasında ve gerekse de yapısında önemli değişiklikler yaratmaktadır. Bu gelişmelerin başında ise dijitalleşme olgusu gelmektedir. 21. Yüzyılda yaşanan değişimin lokomotif gücü olan dijitalleşme, ailenin yalnızca yapısal değil, aynı zamanda işlevsel dönüşümünü de gündeme getirmiştir. Dijitalleşmeyi sadece teknolojik bir değişim olarak ele almak eksik bir yaklaşımdır. Dijitalleşme, yaratmış olduğu etkiler bağlamında gündelik yaşam pratiklerini, sosyal ilişkilerin anlam ve biçimlerini, hatta benlik ve kimlik kavramları da değiştiren ve dönüştüren bir güce sahiptir. Bu durum doğal olarak başta aile olmak üzere toplumsal kurumları ve yapıyı da değiştirir.

Günümüzde aile kurumunun işlevi ve geleceği üzerinde önemli tartışmalar mevcuttur. Özellikle dünyada belli bölgelerde yaşanan nüfus artış hızının azalması ve hatta eksilere düşmesi, toplumların devamlılığı ve geleceği açısından önemli bir sorun yaşanacağını göstermektedir. Dolayısıyla bu durumun ilk muhatabı aile kurumudur. Çünkü ailenin en önemli işlevlerinden biri neslin devamını sağlamaktır. Oysa günümüzde ailede yaşanan bazı değişim ve dönüşümler (evlenme yaşının artması, çocuksuz ailelerin artması, az çocuk sahibi olma eğilimi, evlenmeme eğilimi, eşcinsel evlilikler vb.) toplumun geleceğini tehdit edici özelliklere sahiptir. Dijitalleşmenin yaratmış olduğu bazı

etkiler de (iletişimsizlik, sosyal ilişkilerde zayıflama, ailenin bazı işlevlerinin dijital cihazla devri vb.) aileyi tehdit edici niteliklere sahiptir. Bu problemlerden yola çıkan çalışmanın amacı, dijitalleşmenin aile üzerindeki etkilerini ele almak ve açıklamaktır. Dijitalleşmenin; aile üyeleri arasındaki iletişim biçimleri, aile üyeleri arasındaki ilişkiler, aile üyeleri arasındaki rol ve sorumluluklar, ebeveynlik rolleri ve çocukların sosyalleşme süreci üzerindeki etkilerini, kuramsal bağlamda ve sosyolojik bir perspektifte ele ele alıp açıklamaya çalışma, işlevselci bir bakış açısına sahiptir.

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Ailenin Tanımı ve İşlevleri

Aile her toplumda ve her kültürde bir kurum olarak vardır. Ancak kültür temelli farklılıklar ve toplumsal değişmenin etkisi, ailenin tanımını ve yapısını değiştirmektedir. Örneğin günümüzde aile dendiği zaman, anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan çekirdek aile akla gelmektedir. Oysa dünyanın pek çok bölgesinde hâlâ büyükanne, büyükbaba, evlenmemiş çocuklar, evlenmiş çocuklar ve yakın akrabalardan oluşan geniş aileler olduğu gibi, çok eşli evlilikler, tek ebeveynli aileler ya da eşcinsel aileler de bazı toplumlarda aile olarak kabul edilmektedir. O halde geçmişten günümüze tek tip bir aileden bahsetmek mümkün değildir. Ailenin tanımı, yapısı, kimlerden oluştuğu, aile içi ilişkilerin yapısı toplumdan topluma ve zamana bağlı olarak değişmektedir. Ancak en genel çerçevede aile "…kan, cinsel ilişki ya da yasal bağlarla birbirine bağlı olan insanlardan oluşmuş, mahrem ilişkilerle örülü bir gruptur" (Marshall, 1999:7) şeklinde tanımlanabilir. Ailenin en temel özelliği, üyelerinin birbirleri ile kuvvetli bir bağının olmasıdır. Çeşitli hak ve sorumluluklar içeren bu bağ, evlilik ya da kan bağı ile kurulur ve daha geniş bir sosyal organizasyon olan akrabalık içerisinde yer alır.

Aile genellikle toplumun temeli olarak görülür. Toplumsal yapıyı oluşturan diğer kurumlar gibi toplumun işleyişi, sürekliliği, istikrarı ve düzenin de önemli bir rol oynamaktadır. Ancak bu bakış açısı sosyolojinin temel kuramlarından biri olan işlevselciliğe ait bir bakış açısıdır. İşlevselciliğe göre toplum, bütünlüğünü ve sürekliliğini özgül işlevleri olan kurumlara borçludur. Bu kurumların başında ise aile gelmektedir. Ailenin toplumun temel ihtiyaçlarına katkıda bulunan ve toplumsal düzenin devamına yardım eden önemli görevleri vardır (Giddens, 2008: 279). Bu yüzden aile toplumun omurgası ve temelidir. Ancak diğer sosyolojik kuramların aileye bakışı işlevselcilikten farklılaşmaktadır. Örneğin çatışmacı teorisyenlere göre aile, toplumsal düzene ve istikrara katkıda bulunan bir kurum değil, güç ve zenginlik üzerinden eşitsizlikler üreten bir kurumdur. Aile toplumsal adaletsizliğe katkıda bulunan ekonomik bir birimdir. Toplumda yaratılan eşitsizlik ve adaletsizliklerin nesilden nesile devam etmesini sağlar (Schafer, 2013: 316). Feminist Kuram da çatışmacı kuram gibi aileyi toplumun istikrarı için gerekli bir kurum olarak görmeyip, aileyi toplumda var olan güç ilişikleri bağlamında ele alıp açıklar. Feminist kurama göre aile, ataerkil ilişkilerin sürmesini sağlayan, eşitsizlikler üzerine kurulu bir kurumdur. Ataerkillik ile aile arasında bir bağlantı kuran feminist kuramcılara göre aile, kadını erkeğin ekonomik ve cinsel mülkiyetine dönüştürür (Machionis, 2013: 467). Sembolik etkileşimci yaklaşım ise aile ve aile içi ilişkileri mikro düzeyde ele alır ve açıklar. Aile üyeleri arasında etkileşimin nasıl gerçekleştiğine odaklanan sembolik etkileşimci yaklaşımlara göre aile, aile içi ilişikler bağlamında ele alınmalıdır (Schafer, 2013: 317). Aile ve aileye ilişkin bireyin almış olduğu kararları belirleyen şey, bireylerin içinde bulundukları grup ile kurdukları etkileşim ve anlamlandırma sürecidir. Dolayısıyla sosyolojik kuramların aileye bakış açısını belirleyen şey, kuramların toplumsal ilişkilere, gruplara, kurumlara ve yapıya ilişkin bakış açılarının bir yansımasıdır. Bu çalışma işlevselci bir bakış açısına sahip olduğu için, aileye ilişkin değerlendirmeler bu bağlamda olacaktır.

İşlevselcilik, toplumu bir organizma gibi gören ve toplumun birbirine bağlı parçalardan oluşan bir sistem olduğunu ileri süren bir yaklaşımdır. Toplumu oluşturan toplumsal kurumlar, normlar, değerler toplumun bütününe, devamına ve istikrarına hizmet ederler ve toplumsal yapıyı oluşturan her parçanın bir işlevi vardır. Bir sistem olan toplum, karşılıklı olarak birbirine bağımlı parçalardan oluşan (aile, din, eğitim, hukuk, ekonomi vb.) bir bütündür. Her sosyal kurum, toplumun devamı ve düzeni için gerekli işlevleri yerine getirir (Wallace ve Wolf, 2012:41-44). Ailenin de bir toplumsal kurum olması onun toplumda önemli işlevlere sahip olması anlamına gelmektedir. Bu bağlamda ailenin temel işlevleri şunlardır; (Schafer, 2013: 316)

- Neslin devamını sağlama: Aile yeniden üretim işlevi aracılığı ile insan varlığının sürdürülmesine katkıda bulunur. Aile ölen bireylerin yerini doldurarak neslin devamını sağlar.

- Toplumsallaşma: Ailenin ilk ve en önemli işlevi çocuk yetiştirmek ve onu toplumun bir parçası haline getirmektir. Ailede başlayan toplumsallaşma yani eğitim sürecinde günlük yaşam pratiklerinden toplumun kurallarına, gelenek ve göreneklere, dile, inanca, ahlaka, değerlere yani kısaca kültür aktarılır. Böylece çocuk içine doğduğu toplumun bir parçası haline gelir.

- Cinsel davranışın düzenlenmesi: Cinsel normlar kültürden kültüre ve zamana bağlı olarak değişse de cinsel davranışın standartları aile çevresiyle tanımlanır.

- Toplumsal statü sağlama: Çocuklar aileleri vasıtası ile sosyal kimlik ve statü kazanır. Kişilik kalıtım ve çevresel faktörlerin bileşimidir. Bireyin karşılaştığı ilk çevre ise ailesidir. Dolayısıyla kişiliğin oluşumunda ailenin çok önemli bir rolü vardır. Bunun yanında her birey ailesinin toplumsal konumunu miras olarak alır. Bireyin toplumda bir statü kazanmasında ailenin etkisi çok önemlidir.

- Duygusal yakınlık ve manevi destek: Aile, bireyleri manevi anlamda destekleyen, sıcak ve yakın ilişkiler sağlar. Bireyler kendilerini aile içinde rahat ve güvende hisseder. Aile, bireylerin duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasında temel kurum vazifesi görür.

- Koruma: Aile, çocukların korunması ve yetiştirilmesinden sorumlu olan temel kurumdur. Aile, bireyin olumsuzluklar karşısında sığınabileceği ve destek alabileceği ilk yerdir. Alt başlıklar küçük harfle, koyu ve yukarıdaki formata uygun yazılmalıdır.

2.2. Toplumsal Değişme Sürecinde Aile

Sosyolojinin belki de ortaya çıkış nedeni olan toplumsal değişme; toplumsal yapıyı oluşturan kurumlarda veya kurumlar arası ilişkilerdeki dönüşüm (Bottomore, 1984: 313) olarak tanımlanabilir. Toplumsal değişmenin yaşanmadığı bir toplum yoktur. Her toplumun bir değişime kapasitesi vardır. Ancak değişme kimi toplumlarda hızlı kimin de ise yavaş gerçekleşir. Değişmeyi sağlayan faktörler ise çeşitlidir. Doğal ve sosyal çevre, bilim, teknoloji (Kalaycıoğlu, 2012: 7) vb. unsurlar değişimi sağlar. Toplumsal değişme, toplumsal yapıyı oluşturan alt sistemlerde ortaya çıkar. Toplumsal yapıyı oluşturan kurumlar, normlar, değerler, kültür de ortaya çıkan bir değişimdir (Moore, 1968: 366). Değişimin hızı ve derecesi farklı olsa da eninde sonunda toplumsal yapıda ortaya çıkan değişim kaçınılmazdır. Bireylerin temel ihtiyaçlarının karşılanması sürecinde ortaya çıkan ekonomi, siyaset, din, eğitim, aile gibi toplumsal kurumlar ortaya çıkan yeni ihtiyaçlara bağlı olarak değişime uğrarlar (Özer, 2003: 563). Toplumsal yapıyı oluşturan en önemli kurumlardan biri olan aile de tarihsel süreçte önemli değişim ve dönüşümlere maruz kalmıştır.

Tarihsel süreçte tek bir aile tipini olmadığı farklı toplumlarda farklı aile tiplerinin olduğu görülmektedir. Bu nedenle aile tiplerinin sınıflandırılmasında farklı değişkenler dikkate alınmıştır. Bu değişkenlerin başında otorite, evlenme şekilleri, akrabalık sistemleri, evli çiftlerin yerleşim yeri (Tolan, 1996: 216), eş sayısı gelmektedir. Ancak toplumsal değişme sürecine bakıldığında özellikle sanayileşme ile ailede ortaya çıkan değişimin bir kırılma yarattığı söylenebilir. Sanayileşme ile birlikte tarım toplumlarında görülen ve hâkim aile tipi olan geniş aile, yerini çekirdek aileye bırakmıştır.

Geniş aile geleneksel, büyük ve kök aile olarak da adlandırılır ve tarımsal üretimin yapılığı toplumlarda yaygın olarak görülmektedir. Akrabalık bağlarının güçlü gelenek, görenek ve adetlerin etkin olduğu geniş ailede ataerkil bir anlayış hakimdir (Gökçe, 1991: 159). Anne, baba, evlenmemiş çocuklar, evlenmiş çocuklar gibi birkaç kuşağı içinde barındıran geniş aile, tarımsal üretime dayalı bir ekonomik birim olma özelliğini taşımaktadır. Bu nedenle kalabalık nüfus bu aile tipinin olmazsa olmaz özelliklerinden biridir. Ailenin en büyük erkek üyesinin egemenliğinin söz konusu olduğu geniş ailede, güç ve miras babadan oğula geçmekte, kadının konumu ikinci planda kalmaktadır.

Geniş aile nasıl ki tarım toplumun tipik ailesi ise sanayi toplumunun tipik ailesi de çekirdek ailedir. Sanayileşme ile birlikte toplumsal kurumlarda ve yapıda ortaya çıkan değişim ve dönüşümlerden biri de tarım ekonomisinden sanayi ekonomisine geçiş ve dolayısıyla nüfusun kentlerde yoğunlaşmaya başlamasıdır. Bu süreçte çekirdek aile de sanayi toplumun tipik ailesi konumuna gelmiştir. Çekirdek aile; anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan, kentlerde yaşayan, sanayi, ticaret veya hizmet sektörlerinde çalışan, geniş aile gibi üretim birimi olmayıp tüketim birimi haline gelen, akraba bağlarının nispeten zayıfladığı, geleneksel değerlerin nispeten önemini yitirdiği ve karar alma süreçlerinde daha eşitlikçi bir görünüm arz eden ailedir.

Parsons'a göre çekirdek aile, sanayi toplumunun ihtiyacını karşılayacak niteliklere sahip en iyi donanmış birimdir (Giddens, 2008: 279). Her ne kadar geniş ailenin sahip olduğu pek çok işlev, örneğin eğitim, din, sağlık, eğlence vb., artık diğer toplumsal kurumlar tarafından karşılanıyor olsa da aile sahip olduğu temel işlevler ile sanayi toplumunun işleyişinde kritik bir öneme sahiptir. Her şeyden önce aile hala toplumsallaşma işlevinde en temel kurum olma özelliğine sahiptir. Yeni dünyaya gelen bir birey gözünü aile içinde açar ve toplum ile ilk bağı aile içinde kurulur. Bunun yanında aile, kadına ve erkeğe biçtiği roller ile toplumsal sistemin devamında önemli bir rol üstlenir.

İşlevselci yaklaşımın kutsadığı çekirdek aile, genellikle bir norm olarak kabul edilir ve dünya genelinde en yaygın aile tipi olduğu varsayılır. Oysa geçmişten günümüze farklı toplumlarda farklı aile tipleri olduğu gibi günümüzde de toplumsal değişme süreci ile birlikte farklı aile tipleri ortaya çıkmakta ve ailede uzun bir süredir bir değişim ve dönüşüm yaşanmaktadır.

Gerek geniş aileden çekirdek aileye gerekse de çekirdek ailede yaşanan önemli değişim, geniş aile ve akraba topluluklarının zayıflaması yönünde oluşan eğilimlerdir. Bu eğilimler (Giddens, 2008: 252);

-Boylar ve akraba topluluklarının etkilerinin azalması

-Eşin özgürce seçilmesi yönünde artan eğilim

-Eş seçiminde ve aile içi kararlarda kadının haklarının tanınması

-Düzenlenmiş evliliklerde azalma

-Çocuk haklarının gelişiminde artan eğilim

-Eşcinsel evliliklerin kabulünde artış şeklinde özetlenebilir.

Günümüzde bir norm olarak kabul edilen çekirdek ailede önemli değişimler olduğu gözlemlenmektedir. Bu değişimlerden ilki boşanma oranlarında görülen artıştır. Ailenin yaşadığı en önemli sorunların başında boşanma gelmektedir. Evliliğin sona ermesi anlamına gelen boşanma oranlarında (OECD verilerine göre) ülkeden ülkeye değişse de genel eğilim evlilik oranlarının azalmakta, boşanma oranlarının ise sabit kalmakta veya artmakta olduğu yönündedir (www.oecd.org/social/family/database.htm). Türkiye'de ise TÜİK verilerine göre evlenme sayısı ve kaba evlenme hızı düşerken, boşanma sayısı ve kaba boşanma hızı artmaktadır. Üstelik ortalama evlilik yaşı da yükselmektedir (https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2024-54194). Dolayısıyla hem dünya genelinde hem de Türkiye'de boşanma oranlarında bir artış olduğu görülmektedir. Boşanma oranlarındaki artışın başlıca sebepleri ise şunlardır (Machionis, 2013: 475-476);

-Yükselen bireycilikle beraber kişisel amaçların ön plana çıkması

-Romantik aşk arayışı

-Kadınların erkeklere olan bağımlılığının azalması

-Gündelik yaşamın yaratmış olduğu sıkıntı ve gerilimlerin etkisinin artması

-Boşanmanın toplumsal olarak kabul edilebilir hale gelmesi

-Yasal olarak boşanmanın kolaylaşması

Boşanma oranlarının artmasının yarattığı bir sonuç, tek ebeveynli aile sayısındaki artıştır. Buna bağlı olarak boşanma, eşin ölümü, ayrılık, evlilik dışı ilişkiler vb. durumlardan kaynaklı olarak ebeveynlerden sadece birinin olduğu ortamlarda yetişen çocuk sayısı hızla artmaktadır. Örneğin ABD'de 1960 yılında, 18 yaş altı çocukların sadece %9'u tek ebeveynli ailede yetişirken, bu oran 2009 yılında %30'a yükselmiştir (Newman, 2016: 105). Tek ebeveynli aile ortamı tüm aile üyeleri için zorlayıcı olsa da özellikle çocukların psikososyal gelişimi için uygun bir ortam olmadığı söylenebilir. Çocukların anne ya da baba modeli deneyiminden yoksun kalmaları ve aile içinde farklı cinslerin yerine getirdiği psikolojik ve sosyal desteğin olmaması, çocuğun gelişiminde olumsuz etkilere yol açacaktır (Şentürk, 2008: 16).

Günümüzde ortaya çıkan başka bir değişim de çocuk yapmama eğilimidir. Her geçen gün daha fazla sayıda çift çocuk yapmamayı seçmektedir. Ailenin en önemli işlevlerinden biri olan neslin devamını sağlamak işlevini bütün evli çiftlerin görevi gibi görmeyen çocuksuz evliler, kendilerini çocuktan bağımsız bireyler olarak tanımlamaktadır. Ekonomik koşulların da desteklediği bu eğilim özellikle Batı toplumlarında daha belirgin olduğu söylenebilir (Schafer, 2013: 328). Yine daha Batı toplumlarında aileye ilişkin görülen bir olgu da birlikte yaşamadır. Çoğu Batı toplumlarında birlikte yaşamak yaygın bir hal almıştır. Bir çiftin evli olmaksızın cinsel birliktelik yaşaması olarak tanımlanabilecek olan birlikte yaşamaya ilişkin Avrupa'nın çeşitli yerlerinde özellikle gençlerin tutumlarının değiştiği ve birlikte yaşamanın yaygınlaştığı görülmektedir. Bu durum genellikle evlilik öncesi deneysel bir aşama olarak görülse de bu sürecin genellikle uzadığı ve gittikçe daha fazla çiftin evliliğe bir alternatif olarak birlikte yaşamayı tercih ettiği görülmektedir (Giddens, 2008: 274-275). Özellikle İskandinav ülkelerinde yaygın olan birlikte yaşama, diğer Avrupa ülkelerinde ve ABD'de artış göstermektedir. ABD'de birlikte yaşayanların yarısının evlenmeye karar verdiği, yarısının ise ayrıldığı tahmin edilmektedir (Machionis, 2013: 478).

Eşcinsel evliliklerin yaygınlaşması aile de görülen başka bir değişim olarak dikkat çekmektedir. Bu değişimin ortaya çıkmasında özellikle ailenin tanımlanmasında ortaya çıkan değişim etkili olmuştur. Genel olarak anne, baba ve çocuklardan oluştuğu kabul edilen aile, artık farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Örneğin Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanlar Birliği (NASW) aileyi "kendini aile olarak nitelendiren ve sağlıklı bir ailenin işleyişi için yükümlülükleri üstlenen iki veya daha fazla sayıda insan" birlikteliği şeklinde tanımlamaktadır. Yapılan bu tanımlama özellikle Amerika ve Avrupa gibi gelişmiş ülkelerde aynı cinsten olan insanlar arasındaki birliktelikler ve evlilikler yasalarca ve toplum tarafından kabul görebilmektedir (Şentürk, 2008: 21). Bunun yanında eşcinselliğe karşı hoşgörüsüz olan tutumların gevşemesi ve evlilik ve çocuk sahibi olma konusunda yapılan yasal düzenlemeler bazı Batı toplumlarında eşcinsel evliliklerin yaygınlaşmasına neden olmuştur (Giddens, 2008: 277).

Bekar kalma ya da geç evlenme eğilimlerinin yükselmesi de günümüzde sık rastlanan durumlardan biridir. Bağımsız olma isteği, evliliğin sorumluluğunu yüklenmek istememe, kariyer planlamaları, ekonomik bağımsızlık, bekar kalma ya da geç evlenme eğilimlerini artırmaktadır. Bu durum her ne kadar toplumsal beklentilerin aksine bir eğilim olsa da günümüzde bekar kalmanın oranlarının arttığı görülmektedir. Bekar kalmanı özellikle ekonomik bağımsızlığın artması ile ilişkili bir durum olduğu söylenebilir. Gençler artan ekonomik özgürlükleri ile beraber (özellikle kadınlar) evlenmemeyi tercih etmektedirler. Bireyselliğe ve kişisel tatmine değer veren toplumlarda, bekar yaşam tarzının sunmuş olduğu özgürlük, bir eğilim olarak artış göstermektedir (Schafer, 2013: 328).

Ailede yaşanan bu değişim ve dönüşümden Türkiye'nin de etkilendiği görülmektedir. Örneğin Türkiye'de de çocuk yapmama eğiliminin arttığı görülmektedir. TÜİK verilerine göre toplam doğurganlık hızı, 2001 yılında 2,38 iken, 2023 verilerine göre 1,51'e kadar düşmüştür. Bu oran, nüfusun yenilenme

düzeyinin (2,10) çok altındadır. Bunun yanında veriler ilk doğum yaşının yükseldiğini göstermektedir. Örneğin 2001'de ilk doğum yaşı 22,6 iken 2023'te ortalama ilk doğum yaşı 27,1'e yükselmiştir (https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Birth-Statistics-2023-53708).

Türkiye'de bekar kalma ve geç evlenme eğilimleri son 20 yılda belirgin bir artış göstermiştir. Ortama ilk evlenme yaşının yükseldiği görülmektedir. Bu oran 2001 yılında erkeklerde 26 iken, 2024 yılında 28,3'e yükselmiştir. Kadınlarda ise bu oran 2001 yılında 22,7 iken, 2024 yılında 25,8 olmuştur. Özellikle 30 yaş üstünde hiç evlenmemiş bireylerin oranın ise arttığı görülmektedir (https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2023-53707). Birlikte yaşamak, eşcinsel evlilikler gibi eğilimler ise Türkiye'de sık karşılaşılan ya da en azından görünür olan durumlar değildir. Ailenin çok önemli olduğu ve değer gördüğü Türkiye'de boşanma oranlarında, evlilik yaşında, çocuk yapma eğiliminde artışlar görülse de özellikle aile konusunda muhafazakâr ve gelenekçi bir toplum yapısına sahip olan Türkiye'de bu tarz eğilimler toplumsal kontrolün daha sınırlı olduğu ve bireyselleşmenin daha belirgin yaşandığı büyük şehirlerde beli belirsiz gözlemlenebilmektedir.

2.3. Dijitalleşme Kavramı ve Toplumsal Dönüşüm

Günümüzde teknolojinin ulaştığı akıl almaz hız, teknolojiyi toplumsal yaşamın merkezine oturtmuş durumdadır. Teknolojik gelişmelerin yaratmış olduğu etkiler toplumsal yaşamın hemen her alanında bariz bir şekilde gözlemlenmekte, bu süreç toplumsal yaşamda önemli değişim ve dönüşümlere yol açmaktadır. Teknolojinin yaratmış olduğu en önemli etkilerin başında ise dijitalleşme olgusu gelmektedir. Kavramı anlayabilmek için öncelikle çoğu zaman birbirinin yerine kullanılan dijitalleştirme ve dijitalleşme kavramlarının ayrımının yapılması gerekmektedir. Dijitalleştirme (sayısallaştırma), analog verilerin teknik olarak dijital hale dönüşmesidir. Yani analog ses, görüntü veya

metinlerin 0 ve 1'lerden oluşan sayısal formlara çevrilmesidir. Dijitalleşme ise bu dijital veriler aracılığıyla sosyal yaşamın ve kurumların yeniden yapılandırılmasıdır (Brennen ve Kreiss: 2014). Bu süreçte ham madde olan veriler bir bağlam içinde enformasyona dönüştürülür, enformasyona anlam yüklenerek bilgi elde edilir. Dijitalleşme ise verilerin sayısal olarak işlenerek insanlar tarafından kullanılmasıdır. Bu bağlamda 21.yy dijital bilgi çağı olarak tanımlanmaktadır (Bozkurt vd., 2021: 36). Dolayısıyla günümüzde dijitalleşme toplumsal yaşamın hemen hemen bütününe sirayet etmiş bir olgudur. Gündelik yaşamın akışından, kurumların yapısına ve işleyişine, normlara, değerlere kısaca toplumsal yapının tamamına etki eden dijitalleşme, sahip olduğu potansiyel ile toplumsal yaşamda hızlı değişim ve dönüşümler yaratmaktadır.

"Toplum 5.0" olarak da adlandırılan dijital toplum ya da süper akıllı toplum, dijitalleşmenin ve robotların etkisini demografik, ekonomik, etik ve sosyolojik yönden değerlendirerek, insanların makine ve robotlarla ilişkisinin en verimli biçimde sağlandığı "süper akıllı toplum" modeli önermektedir (Develi, 2017). Toplum 5.0'ın amacı teknolojiyi sosyal hayatla bütünleştirmektir. Bu sürecin dijitalleşme boyutunda sosyal yaşam, dijital veri altyapıları ve iletişim ağları etrafında yeniden organize olur. Toplumsal yaşamın bütün alanları bu süreçten etkilenir. Dijital araçlar sayesinde iş süreçleri otomatikleşir, karar alma hızlanır, yeni iş modelleri doğar. Ama aynı zamanda sosyopolitik etkileşimler ve güç ilişkileri değiştiği (Brennen ve Kreiss: 2014) gibi toplumsal yapının diğer unsurları da bu süreçten etkilenir.

Dijitalleşmenin yaşamı kolaylaştırması konusunda olumlu etkileri olduğu genel bir söylem olarak dile getirilmektedir. Ancak dijitalleşmenin bazı avantajları olduğu gibi dezavantajları da vardır. Bunlar şu şekilde ifade edilebilir (Arklan ve Rençber, 2020: 50-51).

Dijitalleşmenin Avantajları	Dijitalleşmenin Dezavantajları
Zaman, para ve emekten tasarruf sağlar	Dijital ortamlarda bulunan veri ve bilgilerin güvenliği sorunu
Gereken hassasiyet ve titizlik gösterilirse sıfır hata ile çalışabilme imkânı sağlar	Enformasyonla dezenformasyonun iç içe geçmesi
Zaman ve mekân kısıtlamasını ortadan kaldırarak iş yapabilme olanağı sağlar	Kişisel alan ile kamusal alanın sınırlarının silikleşmesi
Büyük çapta bilgi ve belgelerin sistemli bir şekilde arşivlenmesini sağlar	Dijitalleşme ile yaşanan hareketsizliğin yaratmış olduğu rahatsızlıklar
Geleceğe ilişkin sağlam projeksiyonlar yapabilme imkânı sağlar	Dijitalleşmenin yaratmış olduğu ve adı daha önceden hiç duyulmayan hastalıklar
Bireylerin yükünü hafifleterek doyurucu bir yaşam sürmesine katkıda bulunur	Daha bireyselleşmiş ve yabancılaşmış yaşam tarzı
Bilgiye erişim, eğlence, sosyalleşme, bireysel tatmin vb. yükseltecek türden aktiviteler imkânı sunar	Dijitalleşme ile yaşanan değişim ve dönüşümle beraber artan bilgi açığı ve kuşaklar arası çatışma

Toplumsal yapı, birbiri ile karşılıklı ilişkide bulunan parçaların bir araya gelmesi ile oluşan bütündür. Bir etkileşim örüntüsü (Dikeçligil, 1997) olarak da tanımlanan toplumsal yapı, bireylerin birbirleriyle kurdukları ilişkiler ağı içerisinde roller, statüler ve kurallar çerçevesinde şekillenir. Dijitalleşme bu ilişkileri dönüştürmektedir. Bu nedenle dijitalleşme, sadece teknolojik bir dönüşüm olarak değil, aynı zamanda toplumsal kurumların işleyişini, bireylerin rollerini ve yapısal ilişkileri yeniden tanımlayan çok katmanlı bir toplumsal olgu olarak ele alınmalıdır. Toplumsal kurumlar –aile, eğitim, ekonomi, siyaset ve din gibi– dijital teknolojilerin yaygınlaşmasıyla birlikte yapısal ve işlevsel düzeyde dönüşüme uğramaktadır. Dönüşüme uğrayan kurumlardan biri de ailedir.

3. DİJİTALLEŞME ve AİLENİN DÖNÜŞÜMÜ

Dijitalleşme, ailenin yapısını hem biçimsel hem de işlevsel anlamda dönüştürmektedir. Dijitalleşme ile beraber; aile – mekân ilişkisi, aile bireylerinin rolleri ve hane içindeki konumları, aile içi güç ilişkilerinde bir dönüşüm yaşanmaktadır. Bunun yanında ailenin en önemli işlevleri olan, sosyalleşme,

duygusal ihtiyaç, maddi ve manevi destek gibi işlevlerinde de bir dönüşüm gözlemlenmektedir. Bu değişim ve dönüşüm aile yapısının geleneksel unsurlarını aşındırmaktadır.

Günümüzde teknolojik gelişmelerin yaratmış olduğu en önemli gelişmelerden biri zamanın ve mekânın sınırlılıklarının azalmasıdır. Küreselleşmeye de neden olan bu gelişme, aile – mekân ilişkisini dönüştürmektedir. Geçmişten günümüze kadar aile denince, aynı mekânı paylaşan, evlilik ve kan bağı ile birbirine bağlı olan ve yüz yüze etkileşimi sürdüren üyelerin kurmuş oldukları sosyal ilişkiler ve sosyal bağlar sistemi akla gelmektedir. Ancak teknolojik gelişmelerle beraber artık aynı mekânı paylaşmasalar da aile üyeleri "dijital birliktelik" sürdürebilmektedirler. Böylece coğrafi sınırlılıklar aşılabilmekte ve duygusal yakınlık korunmaktadır. Küreselleşme ile beraber artan hareketlilik ve beraberinde yaşanan yerel ve küresel göç, aynı mekânı paylaşmayan ailelere ortak dijital bir mekân sunarak bir bağlantı yaratmaktadır. Görüntülü aramalar, sosyal medya, anlık mesajlaşma gibi araçlar, aile üyeleri arasında günlük hayatın paylaşılmasını ve ortak ritüellerin sürdürülmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla bu durum yeni bir ilişki sürdürme biçimi yaratmaktadır (Baldassar vd., 2016). Örneğin Covid – 19 sürecinde pek çok ülkede, dijital teknolojiler aile üyelerinin birbirleri ile ilişki ve bağlarının kopmamasına neden olmuştur. Bu süreçte birbirleri ile sürekli etkileşim halinde olan aile üyeleri, dijital teknolojiler aracılığıyla mekânsal sınırlılıkların ötesine geçebilmiş, yeni tür bir ilişki biçimini deneyimlemek zorunda kalmıştır.

Dijitalleşmenin aile ve mekân üzerinde yaratmış olduğu diğer bir etki de evin dijital alt yapılarla desteklenen çok işlevli bir mekâna dönüşmesidir. Özellikle COVID-19 pandemisi ile ev yaşamı dönüşmüş ve bu dönüşümde dijital teknolojiler merkezi bir rol oynamıştır. Pandemiyle birlikte evler birden fazla işlev (çalışma, eğitim, sosyalleşme) kazanmış ve teknoloji bu geçişi

kolaylaştırmıştır. Dolayısıyla ev artık geleneksel anlamını yitirerek dijital altyapıyla desteklenen çok işlevli bir mekâna dönüşmüştür. Pandemi öncesi dinlenme ve özel alan olarak görülen ev, artık iş, eğitim ve sosyal etkileşimlerin kesiştiği bir mekân haline gelmiştir. Dijital platformlar (Zoom, Microsoft Teams vb.) fiziksel etkileşimin yerini almış ve günlük yaşamı düzenlemeye başlamıştır. Evden çalışma, uzaktan eğitim, sosyalleşmenin dijitalleşmesi ev içi yaşamın dijitalleşmesi ve bunun yarattığı mahremiyet sorunları, geleneksel anlamda ev ve aile ilişkilerinde önemli dönüşümler yaratmış, teknolojiye bağımlılığı artırmıştır. Ev hem kamusal hem özel rollerin iç içe geçtiği hibrit bir alan hâline gelmiştir (Watson vd., 2021). Dolayısıyla mekânın işlevsel dönüşümü ve evin dijitalleşmesi, aile üyeleri arasındaki ilişkilerde de bir dönüşüme yol açmıştır. Örneğin ebeveynler, geleneksel ev içi rol ve sorumluluklarının yanında, öğretmen ve çalışan olarak da yeni roller üstlenmek zorunda kalmıştır. Covid – 19 dönemi her ne kadar bir kriz dönemi olsa ve yaşanan dönüşümler de mecburiyetten kaynaklansa da dijitalleşmenin aile üzerindeki etkilerini göstermesi bakımından önemli bir deneyim olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca pandemi döneminin bazı yaşantı ve deneyimleri, pandemi bitse de devam etmiş ve o dönemin özellikle dijitalleşme konusundaki gelişme ve yaşantılarının gerek diğer toplumsal kurumlar gerekse de aile üzerinde yarattığı etkiler kalıcı hale gelmiştir.

Dijitalleşmenin ailenin yapısına bir diğer etkisi de aile içi rol ve sorumluluklar ve güç ilişkilerinde ortaya çıkan değişimdir. Kuşaklar arası fark, geçmişten günümüze bütün toplumlarda ve kültürlerde var olan bir olgudur. Ancak dijitalleşme kuşaklararası farkın daha da belirginleşmesine neden olmuştur. Özellikle teknolojiyle iç içe büyüyen, internet, akıllı telefonlar ve sosyal medyayı doğal bir uzuv gibi kullanan nesil olan 1980 sonrası doğan “dijital yerliler” ile teknolojiyi sonradan öğrenen, genellikle geleneksel yöntemlere daha bağlı olan nesil (1980 öncesi doğanlar) yani “dijital göçmenler” (Prensky, 2001) arasında

aile içinde önemli kuşak farkı söz konusudur. Günümüzde geleneksel olarak yaşa bağlı olan bilgi üstünlüğü yerini dijital beceriye dayalı bir üstünlüğe bırakmıştır. Bu bağlamda teknolojik aygıtlar ile büyüyen çocuklar dijital dünyanın gerçeklerine ebeveynlerinden daha fazla hakimdir. Bu durum aile içi ilişkileri, rol ve sorumlulukları değiştirmektedir (Livingstone ve Blum-Ross, 2020). Artık çocuklar karar alma mekanizmasında daha fazla yer almakta ve hatta zaman zaman "danışılan" olmaktadır. Bu, aile içi güç ilişkilerini etkileyen ve dönüştüren bir durum olarak dikkat çekmektedir. Bu bağlamda geleneksel ailede mevcut olan ataerkil güç ilişkilerinin çekirdek aile birlikte daha eşitlikçi hale gelmesi durumu, dijitalleşme ile birlikte çocukların lehine bir dönüşüm yarattığı söylenebilir.

Toplumsal yaşamın en temel kurumlarından biri olan ailenin işlevleri, geçmişten günümüze çeşitli farklılıklar göstermiştir. Örneğin tarım toplumunun hâkim aile biçimi olan geniş aile, bireylerin sosyalleşmesinden başlayarak, eğitim, din, sağlık vb. alanlardaki ihtiyacını karşılayan temel kurum olmuştur. Sanayi toplumlarının yaygın aile biçimi olan çekirdek ailede ise özellikle ulus devlet siyasi formunun egemenliği ile işlevsel değişiklikler olmuş, aile geçmişte üstlendiği bazı işlevlerin bir kısmını devlete ve onun kurumlarına devretmiştir. Ancak çekirdek aile, bireyin toplumsallaşması, duygusal yakınlık ve manevi destek sağlama ve koruma gibi temel işlevleri üstlenen birincil kurum olmaya devam etmiştir. Ancak günümüzde dijitalleşmenin yaygınlaşması ile birlikte ailenin bu işlevlerinde bir dönüşüm olduğu görülmektedir.

Geçmişten günümüze bütün toplumlarda ailenin en temel işlevi sosyalleştirmedir. Dünyaya gözlerini açan birey, içine doğduğu toplumun kültürünü öğrenemeye ve o toplumun bir parçası olmaya aileden başlar. Geleneksel tarım toplumlarında sosyalleşme sürecinde aile en temel ve belirleyici kurum iken, sanayi toplumlarında örgün eğitim veren okullar

sosyalleşme sürecinde ailenin yanında önemli bir rol üstlenmiştir. Ancak günümüzde teknolojinin gelişmesi ve dijitalleşme ile birlikte çocukların sosyalleşmesinde dijital platformlar önemli bir rol üstlenmeye başlamıştır.

Günümüzde birçok ülkede, dijital teknolojiler çocuklar tarafından hızla benimsenmiştir. İnternet artık çocuklar için bir lüks değil, oyun oynamak, arkadaşları ve aileleriyle iletişim halinde olmak, öğrenmek ve gelecek için beceriler geliştirmek için bir gereklilik haline gelmiştir. İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte, erken yaşlardan itibaren dijital becerileri öğrenmenin değeri giderek daha belirginleşmektedir (https://www.unicef.org/innocenti/reports/childhood-digital-world).

Dijital teknolojilerin çocuklar için bu kadar önemli ve gerekli olmasının yarattığı en önemli sonuçlardan biri de sosyalleşme süreçlerinde dijital araçların artık aile kadar önemli bir yer edindiğidir. Çocuklar artık kendileri için gereken bilgileri sadece ailelerinden değil dijital platformlardan da almaktadırlar. Geleneksel sosyalleşme biçimlerinin yanında artık internet tabanlı, zaman ve mekândan soyutlanmış dijital ortamlar çocukların sosyalleştikleri, bilgi aldıkları, iletişim kurdukları ve zamanlarının çoğunu geçirdikleri yerlere dönüşmüştür. Çocuklar özellikle YouTube, TikTok ve çevrim içi oyun platformları üzerinden etkileşim kurmakta ve bu ilişkilerin onların sosyal davranışlarını etkilemektedir. Bu durum, çocuklar için yeni bir sosyalleşme ortamı sunmaktadır.

Geleneksel sosyalleşme biçimleri, yüz yüze etkileşim ve doğrudan çevresel deneyimlerle şekillenmektedir. Ancak dijitalleşmenin hız kazanmasıyla birlikte çocukların sosyalleşme süreçlerinde köklü değişimler yaşanmaktadır. Özellikle dijital araçların (akıllı telefonlar, tabletler, bilgisayarlar, sosyal medya platformları, dijital oyunlar vb.) yaygınlaşması, çocukların toplumsallaşma biçimlerini yeniden şekillendirmiştir. Örneğin çocukların benliklerinin gelişiminde sosyal medya artık önemli bir rol oynamaktadır. İnternetin çocuklar

için büyük vaatler sunduğu (eğitim, sosyalleşme, yaratıcılık) bir gerçektir, ancak aynı zamanda riskler de (gizlilik ihlalleri, siber zorbalık, tüketim kültürü) barındırmaktadır (Livingstone, 2009). Örneğin yapılan bir araştırmaya göre (Özkan ve Hira, 2017) 6 – 12 yaş arası çocukların sosyalleşmesinde ebeveynlerine göre dijital medyanın olumlu ve olumsuz yanları vardır. Olumlu yanları; bazı çocuklar çevirim içi oyunlar ve sosyal platformlar aracılığıyla yeni arkadaşlıklar kurmaktadır. Özellikle pandemi döneminde dijital araçlar akran iletişimini sürdürmede önemli rol oynamıştır. Dijital platformlardaki eğitsel içerikler çocukların öğrenme sürecine katkı sağlamıştır. Olumsuz yanlar ise; aşırı ekran süresi yüz yüze sosyal etkileşimi azaltmış, çocukları dış mekân oyunlarından uzaklaştırmıştır. Bazı ebeveynler çocuklarının dijital ortamlarda şiddet içerikli veya uygunsuz materyallere maruz kalmasından endişe duymaktadır. Dijital bağımlılık eğiliminin çocukların sosyal becerilerini (göz teması kurma, empati, konuşma becerisi) zayıflattığı yönünde görüşler bildirilmiştir.

Aile bireylerinin duygusal ihtiyaçlarını karşılayan, maddi ve manevi destek sağlayan en önemli kurumdur. Aile bireylere güven verir ve aidiyet duygusu kazandırır. Ancak dijitalleşme ile beraber geleneksel iletişim biçimlerinden dijital etkileşimlere doğru bir dönüşüm olduğu gözlemlenmektedir. Günümüzde dijital ortamlar aile üyelerinin etkileşim içinde olduğu yeni mekanlar olarak dikkat çekmektedir. Örneğin WhatsApp aile grupları, sosyal medya paylaşımları, çok sayıda aile üyesini bir araya getiren görüntülü aramalar vb. aile üyeleri arasındaki iletişimi ve etkileşimi sağlayan yeni araçlar haline gelmiştir. Bu araçlar mekânsal olarak birbirine uzak olan aile üyelerini bir araya getirmede önemli bir işlev görse de mekânsal olarak bir arada olan ailelerde de bu araçların kullanımı beraberinde çeşitli sorunlar yaratmaktadır.

Dijitalleşmenin aile üyeleri arasında yüz yüze iletişimi azaltan bir etkisi olduğu sıklıkla dile getirilmektedir. Her geçen gün insanlar teknolojiye sayesinde birbirleri ile daha fazla bağlantı kurarken, aynı zamanda gittikçe de uzaklaşmaktadırlar. Yani, dijital teknolojiler bireyleri hem birbirine bağlamakta hem de yalnızlaştırmaktadır. İnsanlar, teknolojik araçlar aracılığıyla sürekli "bağlantıda" kalırken, yüz yüze iletişimde derinlik kaybı yaşanmaktadır. Mesajlaşmanın yüz yüze iletişim yerine geçmesi, ilişki yönetimini kolaylaştırırken, bireylerin zor duygusal durumlarla başa çıkma yetilerini köreltmektedir. Aynı zamanda bireyi yalnızlaştırmaktadır (Turkle, 2011). Bu durum aynı mekânı paylaşan aile üyeleri arasında da sık sık görülmektedir. Aile üyelerinin dijital platformlarda geçirdikleri zaman arttıkça aynı mekânda ayrı dünyalarda yaşar hale gelmektedirler. Örneğin yapılan bir çalışmada, dijital araçların aile içi yüz yüze etkileşimi bölmesi ve azaltmasının; ebeveynlerin çocuklarına olan duyarlılığı azalttığı, eşler arasında memnuniyetsizlik ve yalnızlık hissini artırdığı ve çocuklarda davranışsal sorunlar yarattığı görülmüştür (McDaniel ve Schramm, 2019). Özellikle ebeveynlerin akıllı telefon kullanımının problemli düzeye gelmesi, aile içi iletişimi ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir (Akbağ ve Sayıner, 2021). Bir araştırmaya göre güçlü iletişim, duygusal destek ve düşük çatışma yaşayan ailelerden gelen ergenlerin daha sağlıklı sosyal medya kullanımı ve çevrimiçi davranışlarla ilgili daha az ruh sağlığı sorunu bildirdiğini ortaya koymuştur. Buna karşılık, daha yüksek düzeyde çatışma veya sınırlı duygusal desteğe sahip ailelerden gelen ergenler, aşırı çevrimiçi zaman, kaygı ve olumsuz öz saygı gibi daha yüksek düzeyde sorunlu sosyal medya kullanımı sergilemiştir. Aile dinamikleri ile sosyal medya davranışları arasında çift yönlü bir ilişki vardır (Ahmadi ve Rahimi, 2024).

Teknolojik gelişmeler ve dijitalleşme, ailenin yapısını etkileyen ve özellikle aile içi ilişki dinamiklerini zorlayan bir unsur haline gelmiştir. Teknolojinin genellikle yüz yüze etkileşimlerin azalmasına ve izolasyon duygularının artmasına yol açarak

ilişki memnuniyetini olumsuz etkilediği ve çatışmaları artırdığı tespit edilmiştir (Kyalo, 2024). Dijital ortamlarda geçirilen süre arttıkça ailenin birlikte geçirdiği zaman azalmaktadır. Özellikle büyük kentlerde yaşayan ailelerin, şehrin problemlerinden kaynaklı olarak birlikte geçirdikleri zamanın sınırlı olduğu düşünülürse, evde bir arada geçirdikleri zamanda çoğunlukla sosyal medyada geçirdikleri görülmektedir. Dijital platformlarda üretilen içeriklerin çeşitliliği ev içinde bireyselleşmeyi ve yalnızlaşmayı artırmaktadır. Gerek kendi odalarına çekilen aile bireyleri gerekse de aynı ortamda farklı cihazlarla izlenen farklı içerikleri tüketen aile üyelerinin sayısı her geçen gün artmaktadır. Dolayısıyla aile için ortak zamanın çoğu dijital dünyada farklı içerikler ve araçlar eşliğinde geçmekte (Odabaşı vd., 2024: 4-5) ailenin ortak paylaşım alanları ve zamanı azalmaktadır. Bu durumun aile üyelerinin arasındaki duygusal bağı zayıflatma olasılığı yüksektir. Dijital platformların sunduğu bireysel alanlar, aile bireylerinin daha bağımsız ve kendi dünyalarına dönük bir yaşam sürmelerine olanak tanımaktadır. Bu durum ailenin, aile üyelerinin duygusal ihtiyaçlarını karşılayan, maddi ve manevi destek sağlayan en önemli kurum olma durumunu olumsuz etkileyeceği aşikardır. Bunun yaratacağı olumsuz sonuçlar ise toplumsal yapıya zarar verici bir nitelik taşır.

Dijital araçların gittikçe artan etkisi aile içinde bir kuşak çatışmasına da neden olmaktadır. “Dijital Yerli” ya da “Z Kuşağı” olarak adlandırılan ve vakitlerini çoğunu sanal dünyada geçirip, sosyal ağlar aracılığıyla sanal ortamlarda sosyalleşen ya da sosyalleşmeyi tercih eden kuşak ile “Dijital Göçmenler” ya da “X Kuşağı” olarak adlandırılan ve geleneksel iletişim yöntemleri yani yüz yüze karşılıklı iletişimi tercih eden ebeveynleri arasında çatışmalar yaşanmaktadır (Kurt ve Mazman, 2020: 47). Özellikle X kuşağı ebeveynlerin dijital dünyaya ait bilgi ve deneyim eksiklikleri, Z kuşağı çocukları ile gerginlik yaşatmakta ve bocalamalarına neden olmaktadır. Çocuklarına nasıl bir tutum sergileyecekleri konusunda yaşadıkları kafa karışıklığı yeni tür bir ebeveynlik anlayışının

geliştirme ihtiyacı doğurmakta ve bu durum aile içi rolleri dönüştürmektedir. Ancak ebeveynler dijitalleşmeyi çoğunlukla çocuklara ait bir sorun olarak görüp dijital dünyada geçirdikleri zamanı göz ardı etmektedirler. Ancak çocuklar bu durumun farkındadırlar ve ebeveynlerine yönelik anne – baba algıları dönüşmektedir. Özellikle ebeveynlerinin kendilerine yönelik ilgi ve rollerini yerine getirmede şikâyetçi oldukları görülmektedir (Odabaşı vd., 2024: 4-6). Dolayısıyla dijitalleşmenin yol açtığı aile içi iletişimsizlik ve duygusal boşluklar sadece dijital dünya içine doğan çocuklardan değil, zamanlarının önemli bir kısmını sosyal medya vb. platformlarda geçiren ebeveynlerden de kaynaklanmaktadır.

Ailenin önemli işlevlerinden biri de koruma işlevidir. Aile tarih boyunca çocukların fiziksel, duygusal ve ahlaki güvenliğini sağlayan temel kurum olmuştur ve bu durum aile içerisinde hiyerarşik bir otorite ilişkisi yaratır. Ancak dijitalleşme çocuklar için mevcut olan tehditlerden çok farklı tehdit biçimleri yaratmaktadır. Dijitalleşme, çocukların karşı karşıya kaldığı tehditlerin niteliğini değiştirmiştir. Bugün çocuklar; siber zorbalık, dijital istismar, kişisel veri güvenliği riski, pornografik içeriklere maruz kalma, aşırı ekran kullanımı ve bağımlılık gibi dijital tehlikelerle karşı karşıyadır. Bu risklerin çoğu, görünmez, uzaktan erişilebilir ve çoğu zaman ebeveyn kontrolü dışında gerçekleşmektedir. Bu durum aile içinde mahremiyetin sınırlarının dijitalleşme ile beraber yeniden şekillenmesine neden olmuştur. Özellikle ebeveynler, dijital çağda ebeveynlik yapmanın zorlukları ile yüz yüze gelmektedir. Ebeveynler, çocuklarının internet kullanımını düzenlemek için çoğunlukla kısıtlayıcı (kural koyma, filtreleme) önlemler almaya çalışırken, çocuklar, ebeveynlerin aşırı müdahalesini "özgürlük kısıtlaması" olarak görebilmektedir (Livingstone ve Byrne, 2018: 19-28). Bu durum çoğu zaman aile içi iletişimi ve ilişkileri zedeleyen bir hale dönüşmektedir. Çocukların korunması ve gözetimi için dijital araçların ve uygulamaların (kamera, akıllı saat takip sistemleri, dijital cihazların filtreleme

özellikleri vb.) kullanılması çocuklarda aşırı gözetlendiği izlenimi ve güvensizlik yaratabilir. Dolayısıyla dijital dünyanın çocukların korunması ve gözetlenmesi konusunda yaratmış olduğu dönüşüm, aile içi mahremiyet ve ilişkiler üzerinde de bir dönüşüm yaratmıştır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Toplum birbirine bağlı parçalardan oluşan bir bütündür. Bu parçaların her birinin bir işlevi vardır ve bu parçalar birlikte işleyen bir bütün, bir sistem oluştururlar. Toplumu oluşturan toplumsal kurumlar, normlar, değerler toplumun istikrarını ve devamını sağlarlar. Aile de bir toplumsal kurumdur ve toplumun bütünü ve devamlılığı için hayati derecede önemlidir. Aile, sahip olduğu biyolojik, ekonomik, kültürel, politik ve sosyal işlevleri ile geçmişten günümüze bütün toplumlarda ve kültürlerde varlığını sürdürmüş olan bir kurumdur. Ancak tarihsel süreçte yaşanan siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel değişmeler, diğer toplumsal kurumları etkilediği ve değiştirdiği gibi, aile kurumunun da yapısını etkilemiş ve değiştirmiştir. Günümüzde de aileyi etkileyen gelişmelerden birisi dijitalleşme olgusudur.

Dijitalleşme dijital veriler aracılığıyla sosyal yaşamın ve kurumların yeniden yapılandırılmasıdır. Dijitalleşme sadece teknolojik bir değişim değildir. Toplumsal yaşamın önemli bir kısmında yer edinmiş olan dijitalleşme, gündelik yaşamın akışından, kurumların yapısına ve işleyişine, normlara, değerlere kısaca toplumsal yapının tamamına etki etmekte, hızlı değişim ve dönüşümler yaratmaktadır. Aile de dijitalleşmenin yaratmış olduğu değişim ve dönüşümden etkilenen kurumların başında gelir.

Dijitalleşmenin aile üzerinde yaratmış olduğu etkilerin başında aile – mekân ilişkisinde ortaya çıkan dönüşüm gelmektedir. Aile denince akla aynı mekânı paylaşan, yüz yüze etkileşim halinde bulunan, evlilik ve kan bağı ile birbirine

bağlı olan ve çeşitli hak ve sorumluluklara sahip insanların oluşturduğu grup akla gelmektedir. Ancak dijitalleşme ile birlikte zaman ve mekân anlayışında ortaya çıkan değişim, "dijital birliktelik" ler yaratmaktadır. Özellikle yerel ve küresel göç ile aynı mekânı paylaşma şansı bulunmayan aile üyeleri, dijitalleşme sayesinde ortak dijital bir mekânda bulunarak etkileşim ve iletişim şansı bulabilmekte, duygusal yakınlık korunabilmektedir. Dolayısıyla dijitalleşmenin özellikle mekânsal olarak birbirine uzak aile üyelerinin iletişim ve etkileşimini sürdürebilmesinde olumlu bir etkisi vardır. Dijitalleşmenin aile – mekan ilişkisinde yarattığı dönüşümün bir diğer görünümü de evin hem kamusal hem özel rollerin iç içe geçtiği hibrit bir alan hâline gelmesidir. Covid – 19 pandemisi ev yaşamını dijital teknolojiler aracılığıyla dönüştürmüştür. Pandemi evin geleneksel anlamını dönüştürerek, çok işlevli bir mekân haline getirmiştir. Uzaktan eğitim, uzaktan çalışma, uzaktan sosyalleşme vb. ile ev hem kamusal hem özel alanların bir arada olduğu hibrit bir mekâna dönüşmüştür. Bu durum beraberinde aile ilişkilerinde dönüşüm, teknolojik bağımlılık, mahremiyet, geleneksel aile içi rol ve sorumluluklarda dönüşüme yol açmıştır. Pandemi bitip her şey "normal"e dönse bile, pandemi döneminin bazı deneyimleri ve alışkanlıkları kalıcı hale gelmiş ve bu durum ailenin yapısı üzerinde kalıcı etkiler bırakmıştır.

Dijitalleşme aile rol ve sorumluluklar ve güç ilişkileri üzerinde bir dönüşüm yaratmaktadır. Dijitalleşme 1980 sonrası doğan "dijital yerliler" ile teknolojiyi sonradan öğrenen, genellikle geleneksel yöntemlere daha bağlı olan nesil yani "dijital göçmenler" ile kuşak farkını daha da belirginleştirerek, geleneksel yaşa bağlı bilgi üstünlüğünün yerine dijital beceriye dayalı bir bilgi üstünlüğü yaratmıştır. Bu durum teknolojik aygıtlara çok hâkim olan çocukların, aile içindeki konumunu değiştirmiş, karar mekanizmalarında daha fazla yer almalarına neden olmuştur. Çekirdek aile ile beraber daha eşitlikçi olan aile içi güç ilişkilerinde çocukların lehine bir dönüşüm gözlemlenmektedir.

Günümüzde ailede yaşanan önemli bir dönüşüm, ailenin çocuğun sosyalleşmesindeki rolünün azalmasıdır. Artık dijital araçlar sosyalleşme sürecinde aile kadar önemli bir yer tutmaktadır. Geleneksel sosyalleşme biçimlerinin yanında internet tabanlı zaman ve mekândan soyutlanmış sosyalleşme biçimleri, çocuklara yeni sosyalleşme ortamları sunmaktadır. Çocukların benlik ve kimlik gelişiminde önemli rol oynayan dijital mecralar, çocuklara eğitim, sosyalleşme, yaratıcılık vb. konularda önemli fırsatlar sunsa da aynı zamanda göz ardı edilmemesi gereken önemli riskler de barındırmaktadır.

Günümüzde insanların önemli bir kısmının vaktinin çoğunu dijital dünyada geçirmesi, yüz yüze etkileşimi azaltan bir durumdur. Bu durum aile üyeleri arasında da yaygın olarak görülmektedir. Aynı evde yaşayan fakat ayrı dijital dünyalara sahip aile üyeleri arasında iletişimde bir derinlik kaybı söz konusu olmaktadır. Bireyler aynı mekânda olsa da yalnızlaşmaktadır. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki teknolojik gelişmeler ve dijitalleşme ailenin yapısını ve aile içi ilişkileri olumsuz yönde etkilemektedir. Böylece ailenin en temel işlevlerinden biri olan duygusal ihtiyaçlarını karşılama, maddi ve manevi destek sağlama işlevinde bir dönüşüm yaşanmaktadır. Aile üyeleri dijital dünyada zaman geçirdikçe, aileye olan ihtiyaçları azalmakta ama bu durum aynı zamanda fark edemedikleri bir yalnızlığa yol açmaktadır. Artık dijital dünya aile bireylerinin daha bağımsız ve kendi dünyalarına dönük bir yaşam sürmelerine olanak tanımaktadır. Bu durum ailenin yapısını ve işlevlerini zayıflatmaktadır.

Dijital dünya geçirilen zaman arttıkça özellikle ebeveynlerin çocuklar üzerindeki denetim ve kontrol arzusu artmakta ve bu durum bir kuşak çatışması yaratarak aile içi gerilim yaratmaktadır. Ancak bu noktada sadece çocukların değil ebeveynlerinde özellikle sosyal medyada geçirdikleri zaman dikkate alınırsa, kısıtlama konusunun sadece çocuklarla sınırlı kalmaması gerekmektedir.

Ebeveynlerin de dijital dünyada gereğinden çok zaman geçirmesi ve çocuklarına zaman ayırmaması, çocukların gelişimine olumsuz etki eden bir olgudur.

Sonuçta günümüzün gerçeği olan teknoloji ve dijitalleşmeden kaçabilmek mümkün değildir. Dijitalleşme, ailenin işlevlerini ortadan kaldırmaktan ziyade, onları dönüştürmekte ve yeni biçimlerde yeniden üretmektedir. Ailenin yapısı, sosyalleşme, aile içi güç ilişkileri, duygusal destek, bakım ve koruma gibi temel işlevlerde bir dönüşüm yaşanmaktadır. Bu dönüşümü anlamak ve aile politikalarının bu yönde ele alınması bir gereklilik gibi görülmektedir. Bunun yanında teknolojinin yaratmış olduğu yeni toplum düzenine uyum sağlama için, bireysel ve toplumsal olarak teknolojik ve dijital okur yazarlığın kazanılması ayrı bir önem taşımaktadır. Teknoloji, aile üyeleri arasındaki iletişimi güçlendirdiği, ev içi koordinasyonu artırdığı ve ebeveynlik işlevini desteklediği bir araç olarak kullanılmalı. Sonuçta aile sahip olduğu işlevler ile toplumun en önemli parçalarından biridir. Bu süreçte ailenin temel işlevlerinin zarar görmeden yeni duruma ayak uydurulması ve işlevlerini sürdürebilmesi, toplumun devamlılığı ve bütünleşmesi açısından hayati derecede önem arz etmektedir.

Çıkar Çatışması Bildirimi:

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek/Finansman Bilgileri:

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Kararı:

Bu araştırma için etik kurul kararına ihtiyaç yoktur.

KAYNAKÇA

Ahmadi Shooli , Z., & Rahimi , L. . (2024). “Adolescent Family Dynamics and the Role of Social Media in Shaping Relationships”. Journal of Adolescent and Youth Psychological Studies (JAYPS), 5(12), 141-148. https://doi.org/10.61838/kman.jayps.5.12.16

Akbağ, M., & Sayıner, B. (2021). “Dijital Teknolojinin Yansımaları: Ebeveyn Teknoferansı ve Sosyotelizmi”. Humanistic Perspective, 3(3), 753-778. https://doi.org/10.47793/hp.996220

Arklan, Ü. & Rençber, H. (2020). Dijital Medya ve Dijital Toplum. *Dijital Reklamcılık* içinde. Ed. Derya Öcal ve Hıdır Polat. Ankara: Nobel.

Baldassar, L., Nedelcu, M., Merla, L., & Wilding, R. (2016). "ICT-Based Co-Presence in Transnational Families and Communities: Challenging the Premise of Face-to-Face Proximity in Sustaining Relationships." Global Networks, 16(2), 133–144.

Bottomore, T. B. (1984). *Toplumbilim*. Çev., Ünsal Oskay. İstanbul: Beta Basım Yayım.

Bozkurt, A., Hamutoğlu, N. B., Kaban, A. L., Taşçı, G. & Aykul, M. (2021). “Dijital Bilgi Çağı: Dijital Toplum Dijital Dönüşüm Dijital Eğitim ve Dijital Yeterlilikler”. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi. 7 (2): 35-63.

Brennen, S., ve Kreiss, D. (2014). Digitalization and Digitization. https://culturedigitally.org/2014/09/digitalization-and-digitization/

Develi, H. (2017). Endüstri 4.0'dan Toplum 5.0'a. Dünya Gazetesi, 2 Kasım 2017. https://www.dunya.com/koseyazisi/endustri-40dan-toplum-50a/389146, (Erişim Tarihi: 04.07.2025).

Dikeçligil, B. (1997). "Bir Analiz Modeli Denemesi 'Sosyal Yapı ve 'Toplumsal Yapı'. *Yeni Türkiye*. (3).

Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. Yay. Haz. Cemal Güzel. İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Gökçe, B. (1991). Evlilik Kurumuna Sosyolojik Bir Yaklaşım. *Aile Yazıları 4*. Der. B. Dikeçligil ve A. Çiğdem. Ankara: Aile Araştırma Kurumu Yayınları.

Kalaycıoğlu, S. (2012). Toplumsal Yapı: Toplumsal Kurumlar Gruplar ve Toplumsal Değişme. *Dünden Bugüne Türkiye'nin Toplumsal Yapısı* içinde. Ed. Mehmet Zencirkıran. Bursa: Dora Yayıncılık.

Kurt Topraklı, C., & Mazman, İ. (2020). "İnternet Aracılığıyla Sosyalleşmeye Kuşaklar Arası Bakış". Uluslararası Beşerî ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi, 4(1), 38-49.

Kyalo, J. (2024). "The Impact of Communication Technology on Family Dynamics". Journal of Communication, 5 (3): 1 – 16.

Livingstone, S. (2009). *Children and the Internet: Great Expectations Challenging Realities*. Polity Press.

Livingstone, S. & Byrne, J. (2018). Parenting in the Digital Age. The Challenges of Parental Responsibility in Comparative Perspective. Cristina Ponte & Ana Jorge (eds.) *Digital Parenting. The Challenges for Families in the Digital Age*. Göteborg: Nordicom.

Livingstone, S., & Blum-Ross, A. (2020). *Parenting for a Digital Future: How Hopes and Fears about Technology Shape Children's Lives*. Oxford University Press.

McDaniel, B. T., & Schramm, D. (2019). "Technoference strategies: Managing family screen time". Families and Communities, November, 1-6.Erişim adresi: https://extension.usu.edu/relationships/files/techostrategies.pdf.

Macionis, J. J. (2013). *Sosyoloji*. Çev. Ed. Vildan Akan. Ankara: Nobel.

Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Çev. Osman Akınhay ve Derya Kömürcü. Ankara: Bilim Sanat.

Moore, W.E. (1968). Social Change. *International Encyclopedia of Social Sciences*. Ed. D.L. Skill. Macmillan Co., Vol.14.

Newman, D. M. (2013). *Sosyoloji: Günlük Yaşamın Mimarisini Keşfetmek*. Çev. Ali Arslan. İstanbul: Nobel Yayınları.

Odabaşı, H.F., Tekgöz, N., Hafızoğlu R., & Aydın, S. (2024). Dijital Çağda Ailenin Dönüşümü: Yeni Nesil Bağlar ve Dinamikler. Enstitü Sosyal Yayınları: Araştırma Raporu No. 2.

Özer, İ. (2003). Toplumsal Gelişme/Değişme. *Sosyolojiye Giriş* içinde. Ed. İhsan Sezal. İstanbul: Beta.

Özkan, A., ve Hira, İ. (2017). "Dijital Medya ve Sosyalleşme: 6-12 Yaş Çocukların Sosyalleşmesine Dair Ebeveyn Görüşleri İstanbul Örneği". Kesit Akademi Dergisi (9), 245-270.

Prensky, M. (2001). "Digital Natives, Digital Immigrants." On the Horizon, 9(5), 1–6.

Schafer, R. T. (2013). *Sosyoloji*. Çev. Ed. Simten Çoşar. Ankara: Palme Yayıncılık.

Şentürk, Ü. (2008). "Aile Kurumuna Yönelik Güncel Riskler". Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 14(14), 7-32. https://doi.org/10.21560/spcd.65610

Tolan, B. (1996). *Toplum Bilimlerine Giriş*. Ankara: Murat Yayıncılık.

Turkle, S. (2011). *Alone Together: Why We Expect More From Technology and Less From Each Other*. Basic Books/Hachette Book Group.

Wallace, R. A. ve Wolf A. (2012). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları Klasik Geleneğin Genişletilmesi*. Çev. Leyla Elburuz ve M. Rami Ayas. Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Watson, A., Lupton, D. & Michael, M. (2021). "The COVID Digital Home Assemblage: Transforming The Home İnto A Work Space During The Crisis". Convergence The International Journal of Research into New Media Technologies, 27(5), 1207–1221. doi:10.1177/13548565211030848

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

If society is considered as a whole composed of various components with various functions, the family institution is among the most important of these. Considered the foundation of society due to its significant functions, the family is vital to the existence and continuity of societies through its biological, economic, cultural, political, and social functions. While the definition and structure of the family, which has always existed from the smallest and most primitive communities to the most advanced, has varied from society to society and over time, its existence and functions as a social institution have remained constant.

Political, economic, social, and cultural changes throughout history have affected and altered the structure of the family institution, just as they have affected and altered other social institutions. As characteristics such as power relations within the family, family size, and family location have shifted and diversified, significant changes have occurred in the definition and structure of the family. Today, several developments are creating significant changes in both the definition and structure of the family. Chief among these developments is digitalization. Digitalization, the driving force of change in the 21st century, has brought about not only a structural but also a functional transformation of the family. It is inadequate to consider digitalization solely as a technological transformation. Digitalization, through its impact, has the power to alter and transform daily life practices, the meaning and forms of social relationships, and even the concepts of self and identity. This naturally alters social institutions and structure, especially the family.

Method

Today, there are significant debates surrounding the function and future of the family. The decline in population growth rates, particularly in certain regions around the world, and even its decline into negative territory, indicates a significant challenge for the continuity and future of societies. Therefore, the family is the first institution to be addressed in this situation. One of the most important functions of the family is to ensure the continuation of generations. However, some changes and transformations within the family today (such as the increasing age of marriage, the rise in childless families, the trend towards fewer children, celibacy, same-sex marriages, etc.) pose a threat to the future of society. Some of the effects of digitalization (such as lack of communication, weakening of social relationships, the transfer of some family functions to digital devices, etc.) pose a threat to the family. The aim of this study, motivated by these problems, is to examine and explain the effects of digitalization on the family. This study attempts to examine and explain the effects of digitalization on communication patterns among family members, relationships between family members, roles and responsibilities among family members, parenting roles, and the socialization process of children within a theoretical context and from a sociological perspective, taking a functionalist perspective.

Findings (Results)

Digitalization is transforming the family structure in both formal and functional terms. Digitalization is transforming the family-space relationship, the roles and positions of family members within the household, and power relations within the family. Furthermore, a transformation is also observed in the family's most

important functions, such as socialization, emotional needs, and material and spiritual support. This change and transformation is eroding the traditional elements of the family structure.

One of the primary impacts of digitalization on families is the transformation that has emerged in the family-space relationship. The shift in understanding of time and space brought about by digitalization creates "digital togetherness." Family members, particularly those who have been unable to share the same space due to local and global migration, can now find opportunities for interaction and communication through shared digital spaces, thus maintaining emotional closeness. Therefore, digitalization has a positive impact on maintaining communication and interaction, particularly among family members who are spatially distant from one another. Another aspect of the transformation digitalization has created in the family-space relationship is that the home has become a hybrid space where both public and private roles intertwine.

Digitalization is transforming family roles, responsibilities, and power relations. Children, who are highly fluent in technological devices, have shifted their position within the family, leading to a greater involvement in decision-making processes. A shift in power relations within the family, which has become more egalitarian with the nuclear family, is observed in favor of children.

A significant transformation in the family today is the diminishing role of the family in children's socialization. Digital tools now play as important a role as the family in the socialization process. Today, a significant portion of people spend most of their time in the digital world, reducing face-to-face interaction. This is also common among family members. There's a loss of depth in communication among family members who live in the same house but have separate digital worlds. Individuals become isolated even when they're in the same space. Research shows that technological advancements and digitalization negatively impact family structure and family relationships.

As time spent in the digital world increases, parents, in particular, desire for control and supervision over their children increases, creating a generation gap and creating tension within families. However, considering the time spent on social media by not only children but also their parents, restrictions should not be limited to children. Parents spending excessive time in the digital world and not dedicating time to their children negatively impacts children's development.

Conclusion and Discussion

Ultimately, it's impossible to escape technology and digitalization, the reality of today. Rather than eliminating family functions, digitalization transforms them and reproduces them in new forms. A transformation is taking place in fundamental functions such as family structure, socialization, intrafamilial power relations, emotional support, care, and protection. Understanding this transformation and addressing family policies accordingly is deemed essential. Furthermore, acquiring technological and digital literacy, both individually and collectively, is crucial for adapting to the new social order created by technology. Technology should be used as a tool to strengthen communication between family members, increase coordination within the household, and support parenting. Ultimately, the family, with its inherent functions, is one of the most important components of society. In this process, adapting to the new situation and maintaining the family's fundamental functions without being compromised is vital for the continuity and integration of society.